

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Кафедра фінансів

Допущено до захисту
Завідувач кафедри
д.е.н., проф. Волохова І.С

_____ (підпис)

“ ____ ” _____ 201__ р.

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА
на здобуття освітнього ступеня магістра
зі спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»
за магістерською програмою професійного спрямування
«Державні та муніципальні фінанси»
на тему:
«Місцеві податки і збори та їх роль
у податковій системі України»

Виконавець:
студентка б1 групи
факультету «Фінансів, банківської справи
та страхування»
Волохова Юлія Владиславівна

_____ /підпис/

Науковий керівник:
д.е.н., проф.
Волохова Іріна Семенівна

_____ /підпис/

АНОТАЦІЯ

Волохова Ю.В. «Місцеві податки і збори та їх роль у податковій системі України»
Кваліфікаційна робота на здобуття освітнього ступеня магістра зі спеціальності
072 «Фінанси, банківська справа та страхування»
за магістерською програмою професійного спрямування
«Державні та муніципальні фінанси». –

Одеський національний економічний університет. – Одеса, 2020.

У роботі розглядаються теоретичні аспекти справляння місцевих податків та зборів, а також практичні питання здійснення податкової політики держави у сфері місцевого оподаткування.

Досліджено фінансова ефективність системи справляння місцевих податків та зборів в Україні, проаналізовано стан та розвиток місцевого оподаткування України протягом останніх дванадцяти років, вказано динаміку, структуру та рівень виконання місцевих податків та зборів до бюджету м. Одеси у 2014-2019 роках, здійснено прогнозування надходжень місцевих податків та зборів до бюджету м. Одеси на наступні три роки.

Визначено сучасні проблемні питання формування та реалізації податкової політики України у сфері місцевого оподаткування, на основі досвіду розвинених країн запропоновані заходи щодо вдосконалення ефективності справляння місцевих податків та зборів в Україні.

Ключові слова: місцеві бюджети, місцеве оподаткування, податок на майно, єдиний податок, туристичний збір, збір за місця для паркування транспортних засобів.

ANNOTATION

Volokhova G.V. "Local taxes and fees and their role in the tax system of Ukraine"

Qualification work for the education degree of a master's degree in the specialty

072 «Finance, Banking and Insurance»

for the master's program of professional direction

"State and municipal finances."

Odessa National University of Economics - Odessa, 2020.

The paper considers the theoretical aspects of collecting local taxes and fees, as well as practical issues of state tax policy in the field of local taxation.

The fiscal efficiency of the system of collecting local taxes and fees in Ukraine is studied, the state and development of local taxation of Ukraine during the last twelve years is analyzed, given the dynamics, structure and level of performance of local taxes to the city budget. Odessa in 2014-2019 years, made forecasting revenues from local taxes and fees to the city budget. Odessa for the next three years.

The current problematic issues of formation and implementation of Ukraine's tax policy in the field of local taxation are identified, based on the experience of developed countries, measures are proposed to improve the efficiency of local taxes and fees in Ukraine.

Keywords: local budgets, local taxation, property tax, single tax, tourist tax, fee for parking spaces for vehicles.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ МІСЦЕВОГО ОПОДАТКУВАННЯ В УКРАЇНІ.....	7
1.1. Розвиток місцевого оподаткування в різних країнах світу	7
1.2. Місцеві податки та збори - основа місцевого самоврядування.....	12
1.3. Діюча система місцевого оподаткування в Україні.....	16
РОЗДІЛ 2. ХАРАКТЕРИСТИКА ФОРМУВАННЯ МІСЦЕВИХ ПОДАТКІВ І ЗБОРІВ УКРАЇНИ.....	30
2.1. Стан та розвиток місцевого оподаткування України протягом 2008-2019 років.....	30
2.2. Динаміка надходжень місцевих податків і зборів в дохідну частину бюджету м. Одеси протягом 2014-2019 років.....	43
2.3. Прогнозування надходжень місцевих податків та зборів до бюджету м. Одеси на 2020- 2022 роки.....	65
РОЗДІЛ 3. ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ СИСТЕМИ МІСЦЕВОГО ОПОДАТКУВАННЯ УКРАЇНИ.....	69
3.1. Досвід розвинених країн у сфері місцевого оподаткування.....	69
3.2. Сучасні проблеми реформування місцевих податків і зборів в Україні.....	74
3.2. Шляхи вдосконалення справляння місцевих податків і зборів в Україні.....	80
ВИСНОВКИ.....	87
ДОДАТКИ.....	101
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	113

ВСТУП

Актуальність теми кваліфікаційної роботи. В сучасних економічних умовах місцеве оподаткування України пов'язане з проблематикою фінансового забезпечення місцевих органів влади, системою мобілізації доходів місцевих бюджетів, стан яких зумовлюється рівнем централізації влади в державі. На сьогоднішній день місцеве оподаткування України знаходиться в стадії активної розбудови, в процесі якої висвітлюються проблемні питання та виклики як для центральної влади, так і для місцевих органів влади щодо адміністрування місцевих податків та зборів.

Місцеві податки мають виступати основним джерелом формування доходів місцевих бюджетів, оскільки формують їх власні кошти. Це твердження особливо актуальне в аспекті реалізації заходів фінансової децентралізації, яка полягає у передачі джерел доходів місцевих бюджетів з державного бюджету і повноважень щодо управління ними від державних органів виконавчої влади органам місцевого самоврядування для реалізації ними власних та делегованих державою функцій.

Підвищення ролі місцевих податків і зборів у сучасних умовах розвитку економіки України, збільшення доходної частини місцевих бюджетів за їх рахунок є головним напрямом зміцнення й розширення фінансової автономії місцевих органів влади та розвитку міжбюджетних відносин. Відповідно, все це потребує детального науково-теоретичного обґрунтування і перегляду як бюджетної політики України, так і системи місцевого оподаткування. Чим більша роль у формуванні місцевих бюджетів відводиться місцевим податкам і зборам, тим вище рівень розвитку держави, тому їх питома вага у доходах місцевих бюджетів має визначальне значення.

Аналіз досліджень і публікацій останніх років. Проблемам, пов'язаним із джерелами формування доходної частини місцевих бюджетів присвячуються праці таких вчених як: В. Андрущенко, О. Василик, І. Волохова, Є. Жмереко, А. Кривосатий, І. Луніна, С. Слухай, В. Суторміна, В. Федосов та ін. Вказані науковці особливо увагу відводили ролі місцевого оподаткування у фінансовому забезпеченні повноважень органів місцевого самоврядування, а також механізму їх

справляння. Адже існування ефективного механізму стягнення місцевих податків і зборів є важливим інструментом зміцнення та управління всієї фінансової системи України.

В місцевому оподаткуванні існує ряд не розв'язаних проблем. Перш за все інститут місцевих податків та зборів перебуває в стадії встановлення, про що свідчить їх незначна частка в доходах місцевих бюджетів. По-друге, практика справляння місцевих податків та зборів в Україні за останні роки виявила багато недоліків, які зумовлені невирішеністю як суто теоретичних проблем, так і невизначеністю багатьох технічних процедур - механізму обчислення, пріоритетів у наданні пільг, планування місцевих податків та зборів. Тому перед вченими стоїть основна задача створити таку модель місцевого оподаткування, яка б забезпечила стабільну фінансову базу місцевого самоврядування, основу яких повинні складати місцеві податки та збори.

Мета і завдання кваліфікаційної роботи. Метою кваліфікаційної роботи є вивчення існуючої в Україні системи місцевих податків і зборів та на основі проведеного дослідження надання пропозицій щодо вдосконалення місцевого оподаткування України.

Для досягнення цієї мети у кваліфікаційній роботі були поставлені такі **завдання:**

- розглянути історичні аспекти формування системи місцевого оподаткування;
- визначити економічну сутність та значення місцевих податків і зборів;
- висвітлити особливості діючої системи місцевого оподаткування в Україні;
- охарактеризувати стан та розвиток системи місцевих податків і зборів України та м. Одеси;
- спрогнозувати надходження місцевих податків та зборів до бюджету м. Одеси на 2014-2019 років;
- обґрунтувати необхідність застосування зарубіжного досвіду у сфері місцевого оподаткування;
- навести сучасні проблеми та шляхи удосконалення системи справляння місцевих податків і зборів в Україні.

Предметом дослідження є процес місцевого оподаткування щодо

формування доходної частини місцевих бюджетів України.

Об'єктом дослідження є теоретичні й практичні проблеми становлення та розвитку місцевих податків і зборів України.

Методи дослідження кваліфікаційної роботи. Методологічною основою дослідження є діалектичний метод пізнання, що дозволяє розглядати економічні аспекти діяльності суб'єктів в їх розвитку та взаємозв'язку, методи історичного, логічного та системного аналізу й синтезу, методи порівняльного економічного аналізу, метод статистичної обробки даних.

Особистий внесок. Наукові положення, висновки і пропозиції дослідження, які виносяться на захист, одержані автором самостійно.

Інформаційною базою дослідження стали законодавчі акти і нормативно-методичні матеріали органів законодавчої та виконавчої влади України; підручники, монографії, статті науковців, статистичні дані, представлені в офіційних друкованих виданнях та на інтернет-сторінках Державної казначейської служби України, Державного комітету статистики України, Міністерства фінансів України, інших урядових і неурядових установ, а також звітність фінансового управління м Одеси.

Науковою новизною отриманих результатів є теоретичне обґрунтування та практичне вирішення сукупності завдань пов'язаних із місцевим оподаткуванням в Україні, а саме:

- аргументовано, що збільшення надходжень місцевих податків і зборів у дохідній частині місцевих бюджетів призводить до удосконалення ефективності виконання функцій та власних повноважень органів місцевого самоврядування;

- визначено економічний ефект від введення в дію Податкового кодексу шляхом зіставлення надходжень місцевих податків і зборів за умов застосування базового та нового режимів оподаткування;

- набули подальшого розвитку напрямки удосконалення основних елементів місцевих податків і зборів з метою визначення резервів збільшення їх у власних доходах місцевих бюджетів України;

- набули подальшого розвитку рекомендації щодо проведення моніторингу надходжень місцевих податків і зборів до доходів бюджету м. Одеси.

Апробація результатів кваліфікаційної роботи. Основні положення і результати кваліфікаційної роботи викладені в одній науковій статті на тему: «Формування доходів місцевих бюджетів в сучасних умовах» у «Збірнику студентських наукових праць» кафедри фінансів ОНЄУ.

Практичне значення одержаних результатів полягає в тому, що представлені напрямки удосконалення можуть бути використані в роботі Фіскальної служби України та органів місцевого самоврядування при розробці нормативно-правових актів, у роботі науково-дослідних установ та навчальному процесі.

Структура кваліфікаційної роботи. Кваліфікаційна робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, додатків та списку використаних джерел. Загальний обсяг роботи становить 119 сторінок друкованого тексту, містить 20 таблиць, 31 рисуноків. Список використаних джерел нараховує 81 найменувань та займає 7 старінок.

ВИСНОВКИ

Існування місцевих податків і зборів відповідає в першу чергу інтересам територіальних громад, від імені яких діють органи місцевого самоврядування, оскільки такі платежі є виключно їх фінансовою базою.

Сьогодні в Україні до місцевих податків належать:

- податок на майно;
- єдиний податок.

Відповідно до статті 265 розділу XII Податкового кодексу України з 01 січня 2015 року до складу податку на майно включаються:

- податок на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки;
- плата за землю;
- транспортний податок.

Досліджуючи власні кошти місцевих бюджетів України показало, що в абсолютному вираженні власні кошти зростають щорічно, але темпи цього зростання сповільнюються, а темпи зростання місцевих податків та зборів є нестабільними, хоча у 2019 році вони зросли більшими темпами порівняно з власними коштами місцевих бюджетів

Достатньо сильний поштовх зростання місцевих податків та зборів відбувся у 2015-2016рр - це період реформування системи перерозподілу коштів в бюджетній системі на користь місцевих бюджетів. Разом з тим, у подальшому, поряд з наданням фінансових ресурсів місцевим бюджетів, держава передала їм й значну частину повноважень, які зростають більшими темпами, порівняно з місцевою базою оподаткування.

Бюджетна реформа в сфері перерозподілу податкових надходжень на користь місцевих бюджетів України, а саме: зміни складу податків та зборів новими, призвела до збільшення фіскальної ролі місцевих податків та зборів у формуванні не тільки власних, а й податкових надходжень місцевих бюджетів.

Протягом досліджуваного періоду, слід зазначити позитивну динаміку питомої ваги місцевих податків та зборів у доходах місцевих бюджетів України та ВВП, особливе зростання показників відбулося у 2015 р. порівняно з попередніми

роками, що зумовлено запровадженням бюджетної та податкової реформи в контексті перерозподілу фінансових ресурсів на користь місцевих бюджетів: передача загальнодержавних податків єдиного та земельного до місцевих податків, суттєвим збільшенням надходжень податку на майно за рахунок розширення бази оподаткування (включення до оподаткування нежитлових приміщень, загальної площі нерухомості; зміненням критеріїв спрощеної системи оподаткування, обліку та звітності; збільшенням кількості платників єдиного податку, а саме фізичних осіб та включення фіксованого сільськогосподарського податку до складу єдиного податку).

Проблема підвищення фіскальної ефективності місцевого оподаткування також пов'язана з неповним використанням їх фіскального потенціалу. Так, сплата податку на нерухоме майно відмінне від земельної ділянки здійснюється за низькими ставками. Циклічність економічного розвитку не має на цей податок такого безпосереднього впливу, порівняно з впливом на загальнодержавні податку. Разом з тим, сьогоденні реалії економічного становища домогосподарств свідчать, що саме низька платоспроможність домогосподарств та підвищення тарифів на комунальні послуги змушують місцеві органи влади затверджувати ставки цього податку на мінімальному рівні. Лише за умови зростання показників добробуту населення є доцільним підвищувати податкові ставки за цим податком.

Джерелом наповнення доходної частини місцевих бюджетів України є місцеві збори. До набуття чинності Податкового кодексу України система місцевих зборів в Україні включала збір за парковку автомобілів, ринковий збір, збір за видачу ордера на квартиру, збір з власників собак, курортний збір, збір за участь у бігах на іподромі, збір за виграш на бігах, збір з осіб, які беруть участь у грі на тоталізаторі на іподромі, збір за право використання місцевої символіки, збір за право проведення кіно- і телезйомок, збір за проведення місцевих аукціонів, конкурсного розпродажу і лотерей, збір за видачу дозволу на розміщення об'єктів торгівлі. Разом з тим, досить широкий перелік місцевих зборів не забезпечував їх значний фіскальний і регулюючий ефект, що зумовило необхідність реформування системи місцевого оподаткування.

На сьогодні місцеві збори продовжують займати незначну частину як у

структурі податкових надходжень, так і в структурі місцевого оподаткування. Низький фіскальний ефект від місцевих зборів зумовлений тим, що вони є вибірковими для їх справляння: місцевим радам надано право самостійно вирішувати питання щодо їхнього встановлення. Вагоме значення в податкових надходженнях місцевих бюджетів України має відігравати туристичний збір. Цей податковий платіж може бути запроваджений виключно на туристичній місцевості, до якої неможливо віднести 3/5 територій місцевих громад України. Тому на жаль, на сьогодні цей податок має низький фіскальний ефект, але з значним потенціалом, з огляду на позитивну динаміку його надходження та перевиконання планових надходжень.

Протягом 2003-2010 років відбувається незначне поступове збільшення надходжень від місцевих податків і зборів в абсолютному значенні з 564,4 млн. грн. у 2003 році до 819,5 млн. грн. у 2010 році. Але протягом цього ж періоду спостерігається негативна тенденція до скорочення частки місцевих податків і зборів у доходах місцевих бюджетів від 2,5% у 2003 році до 1,2% у 2010 році. Тобто номінально сума збільшилася майже у 2 рази, тоді як відносно загальної суми доходів місцевих бюджетів спостерігається її скорочення у 2,5 рази. Це можна пояснити значно більшим темпом зростання надходжень від інших статей дохідної частини місцевих бюджетів, в першу чергу, офіційних трансфертів та податку на доходи з фізичних осіб.

Однак вже у 2011 році від місцевих податків і зборів отримано 2,5 млрд. грн., що у 3,1 рази більше аналогічного показника попереднього року. Також спостерігається збільшення їх частки у структурі доходів місцевих бюджетів на 2,3% у 2011 році в порівнянні з 2010 роком. Причиною таких зрушень стало прийняття в Україні Податкового кодексу і, як наслідок, переведення єдиного податку для суб'єктів малого підприємництва з категорії загальнодержавних до місцевих податків.

Основними бюджетоформуючими джерелами доходів загального фонду бюджету міста Одеси (без урахування трансфертів) є податок на доходи фізичних осіб, єдиний податок та плата за землю. Питома вага зазначених платежів в загальному обсязі надходжень до загального фонду бюджету міста

Одеси (без урахування трансфертів) у 2019 році складає 84,5 %.

У структурі загального фонду бюджету м. Одеси у 2019 році перше місце займає податок на доходи фізичних осіб 59,1 %, друге 16,1% єдиний податок та третє місце 9,4% плата на землю. Податок на нерухоме майно відмінно від земельної ділянки займає лише 3,3%.

Відносно єдиного податку, треба вказати про його збільшення, так у порівнянні з 2018 роком надходження в цілому збільшились на 198 706,2 тис. грн або на 20,2 %, в т.ч. юридичними особами було сплачено більше на 31 399,9 тис. грн або на 13,6 % та фізичними особами на 167 306,3 тис. грн або на 22,2 %.

В структурі єдиного податку найбільшу питому вагу, а саме майже 80 % складають надходження єдиного податку, сплаченого фізичними особами. Однією з причин, які посприяли збільшенню надходження єдиного податку до бюджету міста Одеси у 2019р. у порівнянні з 2018р. є збільшення фізичних осіб – підприємців, які застосовують спрощену систему оподаткування, обліку та звітності на 11 794 осіб та юридичних осіб на 328.

Фактично у 2019 році до бюджету м. Одеси податку на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки від фізичних осіб, власників житлової нерухомості надійшло в сумі 9 860,0 тис. грн, що в порівнянні з 2018 роком більше на 1 668,3 тис. грн або на 20,2 %. Всього надходження податку на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки від фізичних осіб у 2019 року склали 44 191,2 тис. грн, що в порівнянні з 2018 роком більше на 11 087,1 тис. грн або на 33,5 %.

В структурі надходжень податку на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки до бюджету м. Одеси у 2019 році в розрізі юридичних та фізичних осіб питома вага надходжень від юридичних осіб становить 82,0 %. В структурі надходжень податку на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки до бюджету м. Одеси у 2019 році в розрізі видів нерухомого майна питома вага надходжень сплачених за нежитлову нерухомість становить 93,2 %.

У м. Одеса фізичні або юридичні особи – власники житлової нерухомості, загальна площа якої для квартир перевищує 300 квадратних метрів та/або для будинків 500 квадратних метрів сплачують податок на нерухоме майно в розмірі 25 000 грн. в рік за кожен такий об'єкт житлової нерухомості (його частки).

Фактично у 2019 році за житлову нерухомість, площа якої перевищує 300 кв. м для квартир та/або 500 кв. м для будинків до бюджету міста Одеси 222 фізичною особою сплачено 8 033,2 тис. грн, які в загальній кількості платників податку, фізичних осіб - власників житлової нерухомості становлять лише 1,3 %, а в загальній сумі надходжень податку за житлову нерухомість забезпечують майже 80,8 %.

м. Одеса займає 2 місце після Києва серед великих міст України за ставками по податку на нерухоме майно. Третє місце займає м. Львів, потім Харків. Слід вказати, що найнижчі ставки встановлені у м. Дніпро від 0.5 до 1% від мінімальної заробітної плати.

м. Одеса увійшла у п'ятірку лідерів по надходженню податку на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки та зайняла третє місце після міст Київ та Харків.

До місцевих зборів відносяться:

- збір за місця для паркування транспортних засобів;
- туристичний збір.

Фактично у 2019 році до бюджету міста Одеси збору за місця для паркування транспортних засобів надійшло в сумі 29 540,8 тис. грн, або 105,5 % до затверджених планових показників. В порівнянні з 2018 роком надходження збільшились на 4 220,7 тис. грн або на 16,7 %.

Надходження туристичного збору до бюджету міста Одеси у 2019 році складає 11 568,7 тис. грн або 101,7 % до уточнених планових показників. В порівнянні з 2018 роком надходження по туристичному збору збільшились на 4 267,8 тис. грн або в 1,6 разів. Проведено аналіз по надходженню туристичного збору по великих містах України. За підсумками 2019 року м. Одеса увійшла у п'ятірку лідерів по надходженню туристичного збору та зайняла друге місце після міста Київ.

Слід зазначити, що хоча у м. Одеса в 2019 році надходження туристичного збору збільшилися на 58,5%, але у порівнянні з м. Києвом у 2019 році вони нижчі на 52060,0 тис. грн.

Для прогнозу надходжень місцевих податків і зборів до бюджету м. Одеса

використовувався регресійний аналіз.

Вкажемо, що надходження місцевих податків і зборів до бюджету м. Одеса залежать від зміни мінімальної заробітної плати. На основі даних було побудовано графік моделі парної регресії залежності надходжень місцевих податків і зборів до бюджету м. Одеса від показника мінімальної заробітної плати.

Залежність між надходженнями місцевих податків і зборів і показником мінімальної з\п є нелінійною з коефіцієнтом детермінації 0,96.

Якщо протягом 2012-2015 років значення співвідношення між досліджуваними показниками не надто відчутно змінювалося, то наступного 2016 року спостерігалось помітне збільшення цього співвідношення, яке мало місце також і в 2017 році. Тому при аналізі нами спостерігалася нелінійна залежність, тому було застосовано логарифмічний тренд.

Зв'язок між передбаченим показником мінімальної з\п і надходженнями від місцевих податків і зборів може бути виражений у вигляді рівняння:

$$Y = 1E + 09Ln(x) - 9E + 09$$

Це рівняння є математичною однофакторною моделлю визначення залежності надходжень місцевих податків і зборів від показника мінімальної з\п.

Були визначені прогнозні значення надходжень місцевих податків і зборів на наступний часовий період - на 2020 і 2021 роки. Для цього спочатку визначили прогнозне значення мінімальної з\п на наступний період і підставити це значення в рівняння. Для цього було використано можливості Excel, а саме: використано формулу «Тенденція». На основі проведеного обчислення за формулою «Тенденція», було отримано прогнозний показник мінімальної з\п на 2020 рік у розмірі 4720 грн., на 2021 рік –6010 грн., на 2022 рік -6500грн.

Тобто, враховуючи вплив зміни показника мінімальної з\п, надходження від місцевих податків і зборів в 2020 р. прогнозується в розмірі 2 453 628 062 грн., в 2021 р.- 3 724 455 630грн., в 2022 р. – 4 001 260 511 грн.

Прив'язка місцевих податків і зборів до мінімальної зарплати не тільки збільшує їх розмір, а й робить податки динамічними - із зростанням мінімальної зарплати підніматимуться фіскальні вимоги.

Розглядаючи місцеві бюджети розвинених країн, слід вказати про їх велику ступень автономії, порівняно з Україною, яка досягається в основному за рахунок значної питомої ваги місцевих податків і зборів у доходах місцевих бюджетів. Таки особливості пов'язанні з історичними особливостями становлення місцевого оподаткування у розвинених країнах, а також прагненням місцевих органів влади до фінансової самостійності, що сприяє розвитку територіальних громад та забезпеченню необхідних соціальних послуг населенню.

Система місцевих податків і зборів Заходу більш розгалужена, порівняно з Україною та має характерні особливості. Наприклад, що стосується чисельності то в Японії налічується близько 30 видів місцевих податків, в США – більше 60, у Франції майже 50, в Бельгії майже 100, а у Великобританії їх тільки 2.

Місцеві податки становлять у загальній сумі доходів місцевих бюджетів Австрії – 72 %, Японії – 55 %, Франції – 48 %. За рахунок місцевих податків формувалися 61 % муніципальних доходів у Швеції, 66 % - у США, 51 % - у Данії, 46 % - у Швейцарії, 46 % - у Німеччині, 43 % - у Норвегії, 37 % - у Великій Британії, 31 % - в Іспанії.

Не менш важливим є застосування права податкової ініціатив, тобто в одних країнах місцеві органи влади наділені правом встановлення ставок податків, запроваджених законами, в інших – місцеві податки і збори встановлюються місцевими органами влади за обмеження їх максимальних ставок центральною владою

Треба зазначити, що до місцевих податків у розвинених країнах належать таки податки як: податок на прибуток підприємств, податок на доходи фізичних осіб, майнові податки. Так у Франції "податок на багатство" сплачують фізичні особи – власники майна вартістю понад 1,3 млн. євро. З 2011 року ставка податку становить 0,25 % для майна вартістю від 1,3 до 3 млн. євро та 0,5 % для майна, вартість якого перевищує 3 млн. євро.

Іноземні власники житла Франції з 2012 року обкладаються новим податком, об'єктом оподаткування яких є "другі будинки", тобто ті будинки, що належать особам, котрі не є платниками податків у Франції та володіють будинками, не завдаючи їх в оренду. Цікаво, що ставки податку диференційовані залежно від типу

власності та місця її розташування. Так, за двокімнатну квартиру в Німці потрібно сплатити податок у розмірі близько 500 євро на рік.

Однак більшість країн світу при визначенні бази оподаткування податку на нерухомість використовують ринкову вартість оподатковуваних об'єктів. Але оцінка за ринковою вартістю можлива лише за умови наявності повноцінного ринку нерухомості. В Україні зараз бракує надійної інформації про ринкову вартість нерухомого майна. В результаті однаково будуть платити за житло як у великих мегаполісах так і в дрібних селах.

Неоформлене в належному порядку майно в Укрдержреєстрі або незавершене будівництво не підлягає оподаткуванню майновим податком. Отже, найбільш заможна частина населення, що будує дорогі житлові будинки, має можливість не сплачувати податок, не оформлюючи здачу збудованого і фактично введеного за призначенням житла в експлуатацію і не реєструючи його .

Розглядаючи досвід багатьох країнах світу, треба вказати, що податок на нерухомість успішно застосовується і це пояснюється багатьма причинами.

По-перше при використанні аргументованого підходу податок на нерухомість є ваговою статтею дохідної частини місцевих бюджетів. Він забезпечує 38% надходжень до місцевих бюджетів у Канаді (в окремих провінціях – до 81%), 33% – у Франції та близько 30% – у США (від 10% до 70%, залежно від штату). В країнах з економікою, що розвивається, податок на нерухомість становить 40-80% платежів до місцевих бюджетів.

По-друге завжди можна чітко визначити об'єкт оподаткування, тому що він має постійне місцезнаходження, його легко виявити та ідентифікувати. Об'єктом виступають земля, будівлі та споруди. Об'єкт оподаткування має певну стабільність, що сприяє тривалості існування податку та забезпечує безперешкодний доступ до нього фіскальних органів.

По-третє досить легко встановити платника податку, яким є власник нерухомості або його орендар (якщо це передбачено законодавством).

По-четверте цей податок виконує не тільки фіскальну функцію, а й допомагає вирішувати ряд соціальних проблем, тобто скасовувати соціальну нерівність, перекладаючи зобов'язання зі сплати на більш заможних платників.

Аналіз іноземної системи фінансового забезпечення органів місцевого управління та порівняння її із вітчизняною практикою дає змогу виділити певні проблеми в організації фінансового забезпечення органів місцевого управління в Україні, а саме:

– недосконалий механізм міжбюджетних відносин та централізований підхід до формування місцевих бюджетів, як результат – делеговані повноваження не забезпечені в повному обсязі належними фінансовими ресурсами.

– місцеві податки і збори в Україні не відіграють помітної ролі в забезпеченні фінансовими ресурсами органів місцевого управління.

– відсутність налагодженої національної системи комунальних фінансово-кредитних установ.

Сьогодні найсуттєвішими вадами місцевого оподаткування в Україні є:

а) незначна фіскальна роль місцевих податків і зборів і, як наслідок низька їх питома вага в доходах місцевих бюджетів, у валовому внутрішньому продукті;

б) невеликий перелік місцевих податків і зборів порівняно з іншими країнами;

в) відсутність самостійних прав у органів місцевого самоврядування щодо запровадження на своїй території власних податків і зборів;

г) незацікавленість місцевих властей у додатковому залученні коштів від справляння місцевих податків і зборів;

д) відсутність взаємозалежності між рівнем суспільних послуг, які надаються на певній території із податковими зусиллями населення;

е) нерозвиненість податків, які відображають політику місцевих властей (екологічні податки, плата за певні послуги місцевих органів влади).

Згідна з думкою та рекомендаціями науковця Думчикова М.О., яка пропонує таке реформування пільг з податку на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки:

- 1) скасування пільг зі зменшення оподаткованої площі для квартир, площа яких перевищує 150 кв., дачних будинків, котеджів та житлових будинків садибного типу площа яких перевищує 250 кв.;
- 2) зменшення загальної пільги на 35 %, тобто із 60 до 40 кв. для квартир і 80 кв. для

дачних будинків, котеджів та житлових будинків садибного типу;

- 3) скасування пільг для різних типів об'єктів житлової нерухомості, зокрема їх часток (у разі одночасного перебування у власності платника податку квартири/квартир та житлового будинку/будинків, зокрема їх часток) загальна площа яких перевищує 250 кв., причому якщо у власності є квартири площа яких перевищує 150 кв., дачні будинки, котеджі та житлові будинки садибного типу, площа яких перевищує 250 кв.;
- 4) виділення окремих категорій осіб, які взагалі не сплачують податок на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки;
- 5) передбачення прив'язування пільги до квартири чи будинку, а не до особи, тим самим зменшивши поширену нині практику нульового оподаткування;
- 6) сплата податку на податок на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки, з приміщень комерційного та виробничого використання незалежно від форми власності на таке нерухоме майно.

Відповідні зміни елементів податку на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки дадуть можливість наповнити власними надходженнями доходи місцевих бюджетів України.

Слід звернути увагу й на транспортний податок, що стягується у зарубіжних країнах, який становить від 8 % до 15 % власних надходжень до місцевого бюджету, то в Україні це лише приблизно 0,52 %. Вважаємо, що резервами збільшення надходжень з відповідного податку є розширення переліку об'єктів оподаткування, оскільки відповідно до діючого податкового законодавства оподатковуються тільки легкові автомобілі, які відповідають таким вимогам:

- з року випуску яких минуло не більше п'яти років (включно);
- середньоринкова вартість яких становить понад 375 розмірів мінімальної заробітної плати.

Тому, до об'єктів оподаткування пропонуємо включити: яхти, літаки, вертольоти, мотоцикли середньоринкова вартість яких становить понад 450 тис. грн, самохідні машини, що є у власності як юридичний, так й фізичних осіб.

До того ж пропонуємо, з транспортного податку змінити базу оподаткування:

- для транспортних засобів, у яких використовується двигун внутрішнього згоряння, базу оподаткування визначати за об'ємом циліндра двигуна в літрах;
- для водних транспортних засобів у разі відсутності двигуна за довжиною корпусу;
- для транспортних засобів з електричних двигунів передбачити звільнення від оподаткування транспортним податком, з метою впливу на екологічну ситуацію в країні.

Ще одним резервом щодо зміцнення податкової складової власних надходжень місцевих бюджетів й одночасного вирішення проблеми з складною екологічною ситуацією, обумовленою накопиченням відходів у навколишньому природному середовищі та фінансування програм з переробної сфери та запровадження злагодженої системи збору відходів пропонуємо за місцевими податками і зборами ввести та закріпити утилізаційний збір з наступним механізмом оподаткування, а саме:

- автоматичне введення утилізаційного збору на неекологічні товари;
- введення ставки утилізаційного збору на рівні 7% від вартості неекологічного товару;
- цільовий характер утилізаційного збору, що передбачає використання надходжень такого збору виключно на заходи зі збору неекологічних товарів та їх утилізацію або повторну переробку;
- віднесення утилізаційного збору до місцевих зборів обов'язкового характеру.

На сьогодні ринок рекламних послуг зростає швидкими темпами, тому, ми вважаємо, введення знову податку на рекламу як місцевого, що буде не лише додатковим фінансовим ресурсом формування доходної частини місцевих бюджетів, а й інструментом впливу соціально-економічного регулювання.

Так у 2009 р. обсяг наданих рекламних послуг склав 8,3 млрд.грн., то у 2019 р. обсяги прогнозованих медійних послуг зростуть до 24,7 млрд.грн. Крім того, податок на рекламу до прийняття Податкового кодексу у структурі місцевих податків і зборів становив у середньому 7%, що свідчить про його бюджетоформуючу значимість.

До прийняття Податкового кодексу України та скасування податку на рекламу його ставка була визначена у Декреті КМУ "Про місцеві податки і збори" та становила не більше 0,1 % від вартості послуг за розміщення одноразової реклами та 0,5 % - за розміщення реклами на достроковий період.

Пропонуємо повернути до складу місцевих податків і зборів податок на рекламу. Ставки до цього податку встановити диференційовані:

- залежно від тривалості розміщення реклами (1,5 % - за розміщення реклами на тривалий термін, 0,5 % - від вартості послуг за розміщення одноразової реклами);

- залежно від місця та способу рекламних послуг.

Погоджуємось з дослідженням науковців І.В Мартинюк та Є.М. Богатирьової щодо встановлення таких ставок з рекламних послуг у %:

-зовнішня реклама - 1,5;

- на телебаченні - 2;

-інтернет реклама - 1,2;

-інші види реклами - 1.

Щодо збору за місця паркування транспортних засобів можна надати рекомендації з встановлення органами місцевого самоврядування більших ставок, втім першою необхідністю місцевим громадам необхідно подбати про збільшення кількості місць для паркування, сприяти благоустрою вулиць та доріг міста, посилити контроль з боку патрульної поліції щодо порушень правил паркування водіями автотранспортних засобів, підвищити культуру паркування та дисципліну сплати збору за місця паркування транспортних засобів, обмежити монополізм на ринку послуг з паркування автотранспорту на території міст України.

Відносно єдиного податку, то резервами збільшення надходжень доходів місцевих бюджетів є:

- підвищення рівня мінімальної заробітної плати та прожиткового мінімуму;

- збільшення критеріїв обсягу доходів за рік для платників єдиного податку та відповідно ставок єдиного податку.

У складі власних доходних джерел найбільшу питому вагу мають займати

місцеві податки та збори з максимально можливим обсягом податкових повноважень. Задля досягнення цієї мети нами розроблено такі рекомендації і пропозиції[13]:

- розширити перелік місцевих податків та зборів, що можуть бути введені органами місцевого самоврядування на відповідній території (наприклад, на вивезення і переробку сміття, за видачу дозволів на проведення будівництва, на благоустрій населених пунктів, на рекреацію, на проведення заходів з озеленення міст, на освітлення, за забруднення, за використання природних ресурсів тощо);
- збільшити обсяг податкових повноважень щодо стягнення наявних місцевих податків та зборів;
- для збільшення надходжень із податку на нерухоме майно доцільно вжити першочергових заходів щодо формування єдиного реєстру об'єктів нерухомості, а також дати змогу Державній фіскальній службі оподатковувати нерухоме майно за поданими деклараціями службовців;
- розширити базу оподаткування транспортним податком, що надасть можливість додатково отримувати фінансові ресурси до місцевих бюджетів;
- поновити справляння ринкового збору як найбільш фіскально ефективного.

Для вдосконалення оподаткування єдиним податком ми пропонуємо здійснити такі заходи:

- поглибити диференціацію суб'єктів підприємницької діяльності за обсягами доходів, видами діяльності, що різняться за рівнями рентабельності, на окремі категорії;
- щорічно проводити індексацію грошової оцінки землі для оподаткування єдиним податком платників IV групи [13].

Для наповнення державного бюджету підходять будь-які податки та збори, проте для місцевого рівня існують деякі обмеження. Вони знайшли своє відображення у специфічних принципах місцевого оподаткування. Отже, під час уведення додаткових місцевих податків та зборів або переведення деяких загальнодержавних податків і зборів до складу місцевих слід дотримуватися розроблених специфічних принципів місцевого оподаткування [13]:

- 1) взаємної еквівалентності;

- 2) територіального походження;
- 3) рівномірного податкового навантаження на різні категорії платників податків;
- 4) мінімального впливу на циклічне коливання економіки;
- 5) відповідності темпам зростання надходжень державних податків;
- 6) відповідності потребам населення та юридичних осіб території;
- 7) самостійності.

Підводячи підсумок, треба зазначити, що при аналізі визначення резервів зміцнення доходів місцевих бюджетів за рахунок місцевих податків і зборів, встановлено існування значних фінансових умов, щодо збільшення місцевих податків і зборів, а впровадження вищевказаних рекомендацій будуть сприяти фінансової автономії органів місцевого самоврядування, а також дадуть можливість вирішити соціально-економічні та екологічні проблеми, які існують на різних територіях нашої країни.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бадида М.П. Податкова база місцевого самоврядування : монографія. – Ужгород, 2010. - 408 с.
2. Бартчук Ю.А. Шляхи реформування системи місцевого оподаткування в Україні // Актуальні проблеми державного управління, педагогіки та психології. – 2011. - №1(4). – с.82-84.
3. Буряченко А.Є. Удосконалення фінансового механізму місцевих бюджетів / А.Є. Буряченко, М.П. Палій // Фінанси України. – 2011.- №8.- С.46.
4. Бикадорова Н.О. Місцеві податки і збори як чинник ефективної діяльності місцевого самоврядування // Науковий вісник НУБіП України. – 2010. - Вип.154. – с.85-91
5. Білова Н., Місцеві податки і збори по-новому: знайомимося та готуємося до сплати // Податки та бухгалтерський облік. – 2011. – №1-2. – С.38-46.
6. Блажевич В. Місцеві податки і збори та їх особливості. Світовий та український досвід встановлення і справляння місцевих податків// Підприємництво, господарство і право. – 2003.- №1.- С. 95 - 99.
7. Бондарук Т.Г. Зарубіжний досвід місцевого оподаткування та можливості його застосування в Україні // Збірник наукових праць Національного університету державної податкової служби України. – 2011. - №1. – с.56-66
8. Бондарчук Т.Г. Реформування місцевого оподаткування в Україні // Актуальні проблеми економіки. – 2008. – № 6. – С. 213–220.
9. Бучакчийська Ю. А. Роль місцевих податків і зборів у формуванні місцевих бюджетів України//Вісник Бердянського університету менеджменту і бізнесу. – 2011. - № 3(15). – с.133-136.
10. Бушуєв С.Д., Іванов Ю.Б., Давискіба К.В. Спрощена система оподаткування, обліку та звітності: Навчальний посібник на основі науково-практичних коментарів. [Електронний ресурс] – Режим доступу:
<http://edu.minfin.gov.ua/SystemTaxation/Pages/Для-фахівців-сфери-фінансів.aspx>
11. Бюджетний кодекс України від 08.07.2010 № 2456-VI
12. Бюджетний моніторинг: Аналіз виконання бюджету за 2008, 2009, 2010, 2011рр.

13. Волохова І.С. Місцеві податки та збори в доходах місцевих бюджетів України: наслідки проведених реформ /Волохова І.С.// Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. - 2016.-№15.-С.51-54
14. Волохова М.П. Сучасний стан та напрями вдосконалення справлення місцевих податків і зборів України/М.П. Волохова// Економічні інновації. -2014. - №57. - С.62-72
15. Вишневський В.П. Місцеві податки і збори у ринковій економіці / В.П. Вишневський, В.В. Рибак // Фінанси України. – 2007. – №1. – С.11-20.
16. Вівчар О.Й., Порубко О.Я., Курило О.Б., Смірнова Т.О. Місцеві фінанси: Навчальний посібник. – Львів: Видавництво Національного університету «Львівська політехніка». - 2007. – 132 с.
17. Ворошилов О. Туристичний збір на Закарпатті: плюси і явні мінуси. – 2011. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakarpattyua.net.ua/Zmi/84259-Turystychnyi-zbir-na-Zakarpatti-pliusy-i-iavni-minusy-->
18. Гапонюк М. А., Яцюта В. П., Буряченко А. Є., Славкова А. А. Місцеві фінанси: Навч.-метод. посібник для самостійного вивчення дисципліни. – К.: КНЕУ, 2002.
19. Герчаківський С. Місцеве оподаткування в Україні: традиції, реалії та напрями удосконалення // Фінанси України. - 2007. - №2. - С.44-49.
20. Гетманцев Д. Податок на нерухомість в обмін на пільги можновладцям. – 2012. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://news.finance.ua/ua/~2/120/all/2012/02/02/267975>
21. Глухова В. І. Місцеві податки і збори як складова фінансових ресурсів регіону // Вісник КНУ імені Михайла Остроградського. — 2011. — №2(67). — С. 152–155.
22. Глухова В. І. Місцеві податки та збори та їх вплив на формування фінансових ресурсів регіону // Фінансова система України. Збірник наукових праць. – Острог: Видавництво НаУ «Острозька академія», 2006. – Вип. 8, ч.1 – С. 49–50.

23. Гнип І.П. Перспективи розвитку системи місцевих податків і зборів в Україні. – 2011. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://libfor.com/index.php?newsid=344>
24. Голованьова О. Шляхи удосконалення системи місцевого оподаткування в Україні. [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://taxation.lg.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=102:2010-11-13-13-38-47&catid=41:scientific-conference
25. Городецька Т.Е. Проблеми та шляхи реформування системи місцевого оподаткування в Україні. - Вісник економіки транспорту і промисловості. – 2010. - № 31. – с.79-82
26. Деркач М.І. Кроки на шляху до забезпечення фінансової автономії місцевого самоврядування. [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://budget.rada.gov.ua/kombjudjet/control/uk/publish/article>
27. Деркач М. Шляхи посилення дохідної бази місцевих бюджетів України // Аналітично-інформаційний журнал "Схід"(Спецвипуск), 2011. - № 1(108). – С. 48-51.
28. Деркач М.І., Литвин М.В. Впровадження світового досвіду формування доходної частини місцевих бюджетів в Україні // Економічний простір. – 2011. - №49. – с.61-67
29. Дмитровська В.С. Зарубіжний досвід місцевого оподаткування // Актуальні проблеми розвитку економіки регіону. – 2008. - Вип. IV, Т.2. [Електронний ресурс] - Режим доступу:http://www.nbu.gov.ua/portal/Soc_Gum/Aprer/2008_4_2/50.pdf
30. Дмитровська В.С. Місьцеве оподаткування як домінантний інструмент мобілізації доходів місцевих бюджетів // Актуальні проблеми розвитку економіки регіону. – 2009. - Вип. V, Т.1. [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/portal/Soc_Gum/Aprer/2009_5_1/44.pdf
31. Державна казначейська служба України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.treasury.gov.ua/main/uk/doccatalog/list?currDir=146477>
32. Європейська хартія місцевого самоврядування (укр/рос) від 15.10.1985 № 994_036

33. Єрмоліна М.Б. Проблемні аспекти оподаткування місцевими податками і зборами в Україні. – 2010. [Електронний ресурс] – Режим доступу:
http://www.rusnauka.com/5_PNW_2010/Economics/59363.doc.htm
34. Єфіменко Т.І. Податковий кодекс України як перший крок на шляху реформування вітчизняної податкової системи // Фінанси України. - № 12. - 2010. - С. 3-11.
35. Закон України «Про місцеве самоврядування» від 21.05.1997 № 280/97-ВР
36. Захожай В.Б., Литвиненко Я.В., Захожай К.В., Литвиненко Р.Я. Система оподаткування та податкова політика: Навчальний посібник / За заг. ред. В.Б. Захожая та Я.В. Литвиненка. – К.: Центр навчальної літератури, 2006. – 468 с.
37. Звіти про виконання бюджетів Автономної Республіки Крим, областей, міст Києва та Севастополя (Додаток №6 до наказу Державного казначейства України) за 2008, 2009, 2010, 2011 роки
38. Звіти про виконання Зведеного бюджету України (Додаток №4 до наказу Державного казначейства України) за 2008, 2009, 2010, 2011 роки
39. Звіт Державної казначейської служби України про виконання Зведеного бюджету України станом на 01.01.2009 [Електронний ресурс]. – Режим доступу:
<http://treasury.gov.ua>
40. Звіт Державної казначейської служби України про виконання Зведеного бюджету України станом на 01.01.2010 [Електронний ресурс]. – Режим доступу:
<http://treasury.gov.ua>
41. Звіт Державної казначейської служби України про виконання Зведеного бюджету України станом на 01.01.2011 [Електронний ресурс]. – Режим доступу:
<http://treasury.gov.ua>
42. Звіт Державної казначейської служби України про виконання Зведеного бюджету України станом на 01.01.2012 [Електронний ресурс]. – Режим доступу:
<http://treasury.gov.ua>
43. Звіт Державної казначейської служби України про виконання Зведеного бюджету України станом на 01.01.2013 [Електронний ресурс]. – Режим доступу:
<http://treasury.gov.ua>

44. Ібатулліна А.В. Автономність місцевого оподаткування // Вісник аграрної науки. – 2009. – № 9. – С. 81-82.
45. Ібатулліна А.В. Формування системи місцевих податків і зборів // Науковий вісник НАУ. – 2006. – Вип. 97. – С. 239-244.
46. Іваненко В. Місце та роль місцевих податків і зборів у забезпеченні місцевого оподаткування // Фінанси України. – 2005. - № 4 – С. 32-34.
47. Індюхова Я. Місцеві податки та збори в податковому кодексі // Газета "Бухгалтерський тиждень", 2011. - №7. – С.36-39.
48. Кириленко О.П. Фінанси (Теорія та вітчизняна практика): Навч. посібник. - Тернопіль: Економічна думка, 2000.- 243с.
49. Конституція України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР
50. Корнієнко Т. Н. Місцеві податки і збори в Податковому кодексі України — шлях до зміцнення фінансової бази місцевих бюджетів // Вісник Дніпропетровської державної фінансової академії : Економічні науки. — 2011. — № 1 (25). — С. 111–115.
51. Кравченко В. Місцеві фінанси України: Навчальний посібник/ В.Кравченко. – К.:Т-во «Знання», КОО, 1999. – 487с.
52. Кудряшов В.П. Курс фінансів: Навч. посіб. - К.: Знання, 2008. - 431 с.
53. Кухарець Л.В. Подушне, оброк – складові податків в Україні ХІХ століття // Фінанси України. – 1997. - № 9. – С.111-114.
54. Кучерявенко М.П. Податкове право: Навч. посіб. – К.: Юрінком Інтер, 2003. – 400 с.
55. Луніна І.О. Формування місцевих бюджетів на основі принципу еквівалентності: шлях до ефективної бюджетної системи України // Фінанси України. - 2010. - №10. - С. 3-12.
56. Маркова Л.Г., Хмельницька В.Б. Місцеві податки і збори як чинник формування доходів місцевих бюджетів // Вісник Дніпропетровської державної фінансової академії: Економічні науки. Науково-теоретичний журнал. - 2009. - №1. – С.93-101.

57. Надьон Г.О., Харківський М.С. Перспективи розвитку системи місцевого оподаткування в Україні з урахуванням зарубіжного досвіду // Часопис економічних реформ. – 2011. - № 3. – с.28-33.
58. Назарович І. Місцеве оподаткування і механізм його вдосконалення // Регіональна економіка, 2009. - №2. – С. 290-295.
59. Дмитровська В.С. Зарубіжний досвід місцевого оподаткування // Актуальні проблеми розвитку економіки регіону. – 2008. - Вип. IV, Т.2. [Електронний ресурс] - Режим доступу:
http://www.nbuv.gov.ua/portal/Soc_Gum/Aprer/2008_4_2/50.pdf
60. Науково-практичний коментар до Податкового кодексу України: в 3 т. /кол. авторів [заг. редакція, М. Я Азарова]. – К. : Міністерство фінансів України, Національний університет ДПС України, 2010. – 2389 с. [Електронний ресурс] - Режим доступу: <http://edu.minfin.gov.ua/TaxCodex/Pages/Науково-практичний-коментар-до-Податкового-кодексу-України.aspx>
61. Огонь Ц. Г. Доходи місцевих бюджетів та напрями їх реструктуризації // Фінанси України. – 2009. - №4. – С. 3- 12.
62. Опарін В. М. Фінанси (Загальна теорія): Навч. посібник. – К.: КНЕУ, 2002. – 240с.
63. Основні соціально-економічні показники // Статистичний бюлетень.2012. [Електронний ресурс] – Режим доступу:http://www.bank.gov.ua/control/uk/publish/category?cat_id=57897
64. Парубець О.М., Прокопенко О.О., Кулінченко Є.М. Еволюція розвитку системи місцевого оподаткування в Україні // Вісник Чернігівського державного технологічного університету. – 2011. - №3(52). – с.287-292
65. Пояснювальна записка про виконання бюджету міста Одеси за 2019 рік . [Електронний ресурс] - Режим доступу: OMR.GOV.UA - [Официальный сайт города Одесса](http://www.odessa.gov.ua)
66. Письменний В.В. Місцеве оподаткування в умовах демократичних перетворень: Автореф. дис... канд. екон. наук: спец. — Т., 2008. – 20 с.

67. Піхоцька О.М. Місцеві податки і збори у забезпеченні фінансової самостійності органів місцевого самоврядування // Фінанси України. – 2008. - №5. – с. 46-49.

68. Пояснювальна записка про виконання бюджету міста Одеси за 2019 рік, [Електронний ресурс].– Режим доступу: <http://sfs.gov.ua/nk/>

69. Ружицька А.Є. Практика місцевого оподаткування в Україні / Вісник Чернівецького торговельно-економічного інституту. Науковий журнал. - 2010. - №3. – С.262-268.

70. Рішення Одеської міської ради від 18.07.2018 року № 3461-VII «Щодо застосування рішень Одеської міської ради про встановлення місцевих податків та зборів, а також надання податкових пільг»

71. Сенюк Г.А. Світовий досвід формування доходів місцевих бюджетів // Актуальні проблеми державного управління, педагогіки та психології. – 2011. - №2(5). – с.143-148

72. Сошка Н. В. Суперечності та перспективи розвитку системи місцевого оподаткування в Україні. - 2011. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.economy.nayka.com.ua/index.php?operation=1&iid=783>

73. Сунцова О.О. Місцеві фінанси : Навч. посіб. – К.: Центр учбової літератури. - 2010. – 488 с.

74. Тулай О. І. Зарубіжний досвід функціонування місцевих бюджетів та можливість його імплементації у вітчизняну практику. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.nbu.gov.ua/portal/soc_gum/knp/121/knp121_93-97.pdf.

75. Мізіна І.В. Фінансова децентралізація та її вплив на систему місцевих фінансів України/ І.В. Мізіна // Аспекти публічного управління.-2016. -№6-7- с.41-48

76. Фатюха Н.Г., Хуторянська І.С. Фінансово-правові засади формування місцевих бюджетів на основі місцевих податків і зборів. – 2010. - №33. – с.104-114.

77. Фінансовий стан міст 2001-2010. - К.: Асоціація міст України та громад

78. Цимбалюк І. О. Податкові надходження місцевих бюджетів // Наукові записки. Серія «Економіка». — 2011. — Випуск 16. — С. 92–97.

79. Черновська М.М. Виникнення та розвиток місцевого оподаткування // Збірник наукових праць Національного університету державної податкової служби України. – 2009. - №1. – с.296-301.
80. <http://www.minfin.gov.ua>
81. <http://www.zakon.rada.gov.ua>
82. <http://www.ukrstat.gov.ua>